

Uwagi metodologiczne

Od I kwartału 2021 r. w Badaniu Aktywności Ekonomicznej wprowadzono zmiany metodologiczne (zostały one nieco szerzej opisane w notatce [informacja GUS na temat zmian wprowadzanych od 2021 r. w BAEL](#)).

Wprowadzone zmiany dotyczą przede wszystkim:

- definicji pracujących (co w konsekwencji ma również wpływ na populację osób niepracujących, czyli bezrobotnych i biernych zawodowo i rzutuje także na ich wzajemne relacje opisywane wskaźnikami),
- metodologii wyodrębniania poszczególnych populacji osób na rynku pracy – pracujących, bezrobotnych i biernych zawodowo (przede wszystkim dostosowanie treści i kolejności pytań oraz umiejscowienia ich w kwestionariuszu do wymagań nowych aktów prawnych),
- zakresu podmiotowego – zasadniczą częścią badania objęte są osoby w wieku 15–89 lat (do IV kw. 2020 r. były to osoby w wieku 15 lat i więcej), dla pozostałych członków gospodarstwa domowego, tj. osób w wieku poniżej 15 lat i powyżej 89 lat, zbierane są wyłącznie informacje dot. ogólnej charakterystyki gospodarstwa domowego, z tego powodu analiza sytuacji na rynku pracy została ograniczona do osób w wieku 15–89 lat,
- zakresu przedmiotowego badania (częściowa wymiana zmiennych mająca na celu lepsze dostosowanie zakresu pozyskiwanych informacji do aktualnych potrzeb użytkowników danych).

Definicja ludności pracującej została zmieniona m.in. poprzez:

- uwzględnienie (włączenie do grona pracujących):
 - ✓ pomagających członków rodziny wykonujących pracę na rzecz rodziny spoza własnego gospodarstwa domowego (prowadzącej pozarolniczą działalność gospodarczą lub indywidualne gospodarstwo rolne),
 - ✓ osób wykonujących część swojej pracy poza sezonem,
 - ✓ uproszczenie dotychczasowych kryteriów zaliczania do pracujących osób przebywających na urlopie wychowawczym (obecnie wszystkie te osoby są zaliczane do pracujących),
- wyłączenie z populacji pracujących:
 - ✓ osób które pracują na własny rachunek w rolnictwie indywidualnym, a efekty pracy przeznaczają wyłącznie lub głównie na własną konsumpcję i jednocześnie nie posiadają innej pracy.

W związku z powyższym dane BAEL od I kw. 2021 r. nie mogą być porównywane z poprzednimi okresami. Prace związane z pełną oceną skutków wprowadzonych zmian dla uzyskiwanych wyników zostaną zakończone w IV kw. br., a w przypadku stwierdzenia przerwania porównywalności szeregów czasowych, podstawowe wskaźniki opracowywane na podstawie BAEL zostaną przeliczone począwszy od I kw. 2009 r.

Podstawą metodologii BAEL od I kwartału 2021 r. są definicje dotyczące pracujących, bezrobotnych oraz biernych zawodowo zgodne z Rezolucją dotyczącą statystyki pracy, zatrudnienia i niepełnego wykorzystania siły roboczej, wypracowaną w 2013 r. podczas XIX Międzynarodowej Konferencji Statystyków Pracy w Genewie (ICLS) i zarekomendowane do stosowania przez Międzynarodową Organizację Pracy (MOP/ILO)¹. W celu zapewnienia porównywalności w ramach Unii Europejskiej, wdrożenie zapisów nowej rezolucji w europejskim badaniu siły roboczej (Labour Force Survey/LFS), w Polsce realizowanym jako BAEL, nastąpiło poprzez rozporządzenie ramowe dla statystyki społecznej (IESS FR), tj. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1700 z dnia 10 października 2019 r.² oraz jego akty implementacyjne. Definicje dot. aktywności ekonomicznej wprowadziło Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2019/2240 z dnia 16 grudnia 2019 r.³ określające precyzyjną definicję implementacyjną dla poszczególnych populacji wyodrębnionych ze względu na status na rynku pracy. Przedmiotem badania

¹ Nowa rezolucja, określona kamieniem milowym w międzynarodowej statystyce pracy, zastąpiła dotychczas obowiązującą rezolucję, dotyczącą definiowania pracujących, bezrobotnych oraz niepełnozatrudnionych, przyjętą na XIII ICLS w 1982 r. i obowiązującą przez 30 lat, więcej pod adresem: <https://ilostat.ilo.org/about/standards/icls/>

² Pełen tekst rozporządzenia dostępny jest na stronie: <https://eur-lex.europa.eu/search.html?scope=EURLEX&text=2019%2F1700&lang=pl&type=quick&qid=1607068184285>

³ Pełen tekst rozporządzenia dostępny jest na stronie: <https://eur-lex.europa.eu/search.html?scope=EURLEX&text=2019%2F2240&lang=pl&type=quick&qid=1607068403345>

niezmiennie jest sytuacja w zakresie aktywności ekonomicznej ludności, tzn. fakt wykonywania pracy, pozostawania bezrobotnym lub biernym zawodowo w badanym tygodniu.

Podstawowe definicje stosowane w Badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności od I kw. 2021 r.

Ludność aktywna zawodowo (inaczej mówiąc siła robocza) obejmuje wszystkie osoby w wieku 15–89 lat uznane za pracujące lub bezrobotne, zgodnie z definicjami podanymi poniżej.

Pracujący są to wszystkie osoby w wieku 15–89 lat, które w okresie badanego tygodnia:

- √ wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w firmie/instytucji publicznej lub u prywatnego pracodawcy, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem,
- √ miały pracę, ale jej nie wykonywały:
 - z powodu choroby lub urlopu wypoczynkowego, urlopu związanego z rodzicielstwem (macierzyńskiego, rodzicielskiego, ojcowskiego lub wychowawczego), organizacji czasu pracy (systemu pracy lub odbioru nadgodzin), szkolenia związanego z wykonywaną pracą;
 - z powodu sezonowego charakteru pracy, jeśli w okresie poza sezonem nadal regularnie wypełniały zadania i obowiązki związane z pracą lub prowadzeniem działalności (z wyłączeniem obowiązków prawnych lub administracyjnych);
 - z innych powodów, jeśli przewidywany okres nieobecności w pracy nie przekracza 3 miesięcy.

Do pracujących – zgodnie z międzynarodowymi standardami – zaliczani są również uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Do pracujących nie są zaliczani: wolontariusze oraz stażyści nieotrzymujący wynagrodzenia, osoby pracujące w rolnictwie indywidualnym zajmujące się wytwarzaniem produktów rolnych wyłącznie lub głównie na własne potrzeby.

Pracujący według kategorii **statusu zatrudnienia** (zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Statusu Zatrudnienia ICSE-93):

- **pracujący na własny rachunek** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą
 - z tego:
 - pracodawca – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i zatrudnia co najmniej jednego pracownika,
 - pracujący na własny rachunek niezatrudniający pracowników – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i nie zatrudnia pracowników,
- **zatrudniony (pracownik najemny)** – osoba zatrudniona w jednostkach publicznych lub u pracodawcy prywatnego (na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej); do tej kategorii zalicza się również osoby wykonujące pracę nakładczą oraz uczniów, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymują wynagrodzenie,
- **pomagający bezpłatnie członek rodziny** – osoba, która bez umownego wynagrodzenia pomaga w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej.

Do **pracujących na własny rachunek** zaliczani są również agenci we wszystkich rodzajach agencji.

Bezrobotni – osoby w wieku 15–74 lata, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- √ w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi (zgodnie z definicją tej populacji),
- √ aktywnie poszukiwały pracy, tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni – tydzień badany), aby znaleźć pracę,

√ były gotowe (zdolne) podjąć pracę w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ **już ją znalazły i oczekiwały na jej rozpoczęcie przez okres nie dłuższy niż 3 miesiące** oraz były gotowe tę pracę podjąć.

Osoby bezrobotne mogą być zaklasyfikowane do jednej z czterech **kategorii**:

- bezrobotni, którzy **stracili pracę**, tzn. osoby, które odeszły z ostatniego miejsca pracy nie z własnej inicjatywy i natychmiast (tzn. w ciągu trzech miesięcy) rozpoczęły poszukiwanie pracy,
- bezrobotni, którzy **zrezygnowali z pracy**, tzn. osoby, które odeszły z pracy z własnej inicjatywy i natychmiast rozpoczęły poszukiwanie pracy,
- bezrobotni, którzy **powracają do pracy po przerwie**, w czasie której nie poszukiwali pracy przez minimum 3 miesiące,
- bezrobotni, którzy **nigdy nie pracowali i poszukują pierwszej w życiu pracy**.

Bezrobotni długotrwale – według definicji krajowej są to osoby bezrobotne poszukujące pracy przez okres **13 miesięcy i więcej**; natomiast według definicji stosowanej przez Eurostat są to osoby bezrobotne poszukujące pracy przez okres **12 miesięcy i więcej**.

Ludność bierna zawodowo, tzn. pozostająca poza siłą roboczą są to wszystkie osoby w wieku 15–89 lat, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- √ nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- √ nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie w aktywny sposób lub poszukiwały pracy aktywnie, ale nie były zdolne (gotowe) do jej podjęcia w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym,
- √ nie pracowały i nie poszukiwały pracy, ponieważ już ją znalazły i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie:
 - dłuższym niż trzy miesiące,
 - do 3 miesięcy, ale nie były gotowe tej pracy podjąć.

Od 2021 roku przyczyny bierności określane są dla populacji biernych zawodowo w wieku 15–74 lata. Wśród tych biernych zawodowo wyróżnia się grupę zniechęconych, do której należą osoby nieposzukujące pracy, ponieważ są przekonane, że jej nie znajdą.